

MUZIEKLIJN

NATIONALISTISCH, OF NIET?

In de werkvorm 'muzieklijn' wordt van leerlingen verwacht dat ze enige kennis van een centraal begrip of gebeurtenis hebben. Met die kennis is het aan de leerlingen de taak om aan te geven in hoeverre een bestaande *song* past bij het betreffende begrip of de gebeurtenis. Nadat alle liedjes in de 'Muzieklijn' zijn geplaatst, een opdracht waarbij leerlingen worden aangemoedigd om te overleggen, beantwoorden ze altijd enkele vragen.

De muzieklijn laat leerlingen:

- betekenis geven aan historische gebeurtenissen of begrippen
- verbanden en samenhangen ontdekken
- de rode draad uit een historische periode halen
- standpunten beargumenteren
- meningen en argumenten van anderen wegen

Onderwerp	Het opkomend nationalisme van de negentiende eeuw. Deze werkvorm past bij het kenmerkend aspect 'Opkomst van de politiek-maatschappelijke stromingen: nationalisme'
Activiteit	Leerlingen bepalen in welke mate liedjes uit de negentiende eeuw als nationalistisch kunnen worden bestempelt
Tijdsduur	De werkvorm duurt 50 minuten, inclusief nabespreken
Beginsituatie	Niveau: bovenbouw havo/vwo
Instrueren	In de klas is de opkomst van het nationalisme in de negentiende eeuw behandeld Wat: vandaag gaan we kijken wat nationalisme precies inhoudt en in hoeverre dat terugkwam in negentiende-eeuwse liedjes Hoe: we kijken welke kenmerken verschillende Europese landen in de negentiende eeuw belangrijk vonden en hoe zij dit inzetten in hun nationalistische politiek Waarom: met deze werkvorm leer je het begrip nationalisme toepassen
Uitvoeren	Iedere leerling krijgt een instructie- en een invulblad. Laat de leerlingen in tweetallen de grafiek maken
Nabespreken	Wat: welke liedjes hadden de meeste nationalistische kenmerken? Naar welke tijdsperiode verwijzen de liedjes? Hoe: praat met leerlingen over hun aanpak. Hoe hebben ze het gedaan? Waarom op die manier? Waarom: vraag aan de leerlingen wat ze in de les hebben geleerd? Wat was er anders aan deze manier van werken?

Literatuurverwijzingen:

- Havekes, H. (red.), *Geschiedenis doordacht: Actief Historisch Denken 2* (Boxmeer, 2005).
- Fisher, P. (red.), *Thinking Through History* (Londen, 2000).
- Vries, J. de (red.), *Actief Historisch Denken: Opdrachten voor activerend geschiedenisonderwijs* (Boxmeer, 2004).

Deze werkvorm is volledig tot stand gekomen om geschiedenisdocenten te inspireren activerende didactiek toe te passen in hun lessen. Mocht u van mening zijn dat in deze specifieke werkvorm content gebruikt is waarover u copyright beschikt, kunt u zich wenden tot de beheerder van de website.

MUZIEKLIJN

NATIONALISTISCH, OF NIET?

Veel al dan niet vergeten (kinder)liedjes stammen uit de negentiende eeuw. Overal in Europa werden deze liedjes ingezet om het nationalisme te versterken. Met deze liedjes kan je een zogeheten muzikale tijdbalk maken. Dit doe je door zes liedjes op de juiste plaats in de tijdbalk te plaatsen. Als je het muziknummer heel nationalistisch vindt, geef je een +5, als je dat niet vindt een -5.

Wat moet je precies doen?

- Op het blad staat een tijdbalk met zes letters, verwijzend naar de zes nummers. Elk nummer heeft een schaal van +5 (heel nationalistisch) tot -5 (niet nationalistisch).
- Je krijgt zes muziknummers (A tot en met F) te horen. Luister goed naar de muziek en de teksten.
- Als je het nummer hebt beluisterd, bepaal dan of je het nummer nationalistisch vindt. Gebruik daar de schaal +5 tot -5 voor.
- Als alle nummers te horen zijn geweest, overleg dan met één of twee klasgenoten om zo elkaars tijdbalk te verbeteren.

Beantwoord vervolgens de vragen op het vragenblad.

Lied A – fragment uit *De Zilvervloot*

Heb je van de zilveren vloot wel gehoord
De zilveren vloot van Spanje?
Die had er veel Spaanse matten aan boord
En appeltjes van Oranje!
Piet Hein, Piet Hein! Piet Hein, zijn naam is klein;
Zijn daden bennen groot;
Zijn daden bennen groot;
Hij heeft gewonnen de Zilvervloot.
Sprak toen niet Piet Hein met een aalwaerig woord 'Wel
jongentjes van Oranje,
Kom, klim 'reis aan dit en dat Spaansche boord
En rol me de matten van Spanje'?
Piet Hein, Piet Hein! Piet Hein, zijn naam is klein;
Zijn daden bennen groot;
Zijn daden bennen groot;
Hij heeft gewonnen de Zilvervloot.
Klommen niet de jongens als katten in 't want
En vochten ze niet als leeuwen?
Ze maakten de Spanjers duchtig te schand'
Tot in Spanje klonk hun schreeuwen!
Piet Hein, Piet Hein! Piet Hein, zijn naam is klein;
Zijn daden bennen groot;
Zijn daden bennen groot;
Hij heeft gewonnen de Zilvervloot.

Lied B – fragment uit *Die Wacht am Rhein*

Es braust ein Ruf wie Donnerhall,
wie Schwertgeklirr und Wogenprall:
Zum Rhein, zum Rhein, zum deutschen Rhein,
wer will des Stromes Hüter sein?

Lieb Vaterland, magst ruhig sein,
lieb Vaterland, magst ruhig sein,
Fest steht und treu die Wacht, die Wacht am Rhein!
Fest steht und treu die Wacht, die Wacht am Rhein!

De schreeuw lijkt op donderslag
zoals zwaarden en golven klinken
Naar de Rijn, naar de Rijn, de Duitse Rijn,
van wie zal die nou zijn?

Lief vaderland, wees maar stil,
Lief vaderland, wees maar stil,
Statig en eerlijk houden wij de wacht, aan de Rijn,
Statig en eerlijk houden wij de wacht, aan de Rijn.

Lied D – fragment uit *De kables los*

De kables los, de zeilen op
Dat gaat er op een varen.
Al waren wij heren aan wal
Ons hart lei in de baren.
Een Hollandsch kind, dat is bekend
Die vindt in zee zijn element.
Joho, joho, joho. Joho!
Die vindt in zee zijn element

Baren: golven

Lied F – fragment uit *In naam van Oranje!*

In naam van Oranje, doe open de poort!
De watergeus ligt aan de wal:
De vlootvoogd der Geuzen, hij maakt geen
akkoord
Hij vordert Den Briel of uw val
Dat is het bevel van Lumey op mijn eer
En burgers, hier baat nu geen tegenstand meer,
De watergeus komt om Den Briel!

Lied C – fragment uit *In een blauw geruite kiel*

In een blauw geruite kiel
Draaide hij aan 'grote wiel
De ga-a-a-anse dag.
Maar Michieltjes jongens hart
Leed ondragelijke smart
A-ach, a-ach, a-ach, a-ach!
Als maatrosje vlug en net
Heft hij voet aan boord gezet
Dat hoo-hoo-hoo-hoorde zo
Naar Oostinje, naar de West
Jongens dat gaat opperbest
Hojo, hojo, hojo, hojo!

Michieltje: Michiel de Ruyter

Lied E – fragment uit *The Stars and Stripes forever*

Hurrah for the flag of the free!
May it wave as our standard forever,
The gem of the land and the sea,
The banner of the right.
Let despots remember the day
When our fathers with mighty endeavor
Proclaimed as they marched to the fray
That by their might and by their right
It waves forever.

Other nations may deem their flags the best
And cheer them with fervid elation,
But the flag of the North and South and West
Is the flag of flags, the flag of Freedom's nation.

Hoera voor de vlag van vrijheid!
Mag deze maar voor altijd wapperen
De parel van ons land en de zee
Het teken van het rechtvaardige
Laat de despoten (absolute koningen) onthouden
Dat onze vaders met veel succes
Uitspraken, toen zij marcheerden
Dat de vlag voor altijd zal wapperen

Andere landen denken dat hun vlag de beste is
En juichen ze toe met veel enthousiasme
Maar de vlag van het noorden, zuiden en westen
Is de vlag der vlaggen, de vlag van de vrije natie

MUZIEKLIJN

NATIONALISTISCH, OF NIET?

1. Geef een definitie van het begrip *nationalisme*.

2. Luister naar de liedjes en geef hieronder aan wat de titel is en naar welke periode/gebeurtenis het verwijst.

	Titel	Periode/gebeurtenis
A		
B		
C		
D		
E		
F		

3. Bestudeer de Nederlandse liedjes en geef aan:

- welke karaktereigenschappen deze liedjes aan de Nederlander toeschrijft;

- welk thema in deze liedjes voornamelijk terugkomt;

- op welke periode in deze liedjes in het bijzonder wordt teruggekeken;

- waarom men voornamelijk voor die periode zoveel interesse had.

4. Tot in de achttiende eeuw zagen de meeste Nederlanders zich eerder als inwoner van hun stad of gewest dan als 'Nederlander'. Na de invoering van het vak geschiedenis in de negentiende eeuw veranderde dit langzaam en zagen mensen zich steeds meer als 'Nederlander'.

- a. Geef een reden hiervoor.

- b. Bedenk een andere reden waarom Nederlanders zich steeds meer ook echt als Nederlander gingen voelen.

MUZIEKLIJN

NATIONALISTISCH, OF NIET?

5						
4						
3						
2						
1						
0	A	B	C	D	E	F
-1						
-2						
-3						
-4						
-5						